

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

Nu bij je boek
mijn.examenbundel.nl
Online oefenen, video's en meer

2021|2022

VWO

Nederlands

ThiemeMeulenhoff

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

2021 | 2022

M. Reints
P. Merkx

VWO

Nederlands

ThiemeMeulenhoff

mijn.examenbundel.nl

Slagen zonder examenstress doe je met **Examenbundel**,
Samengevat, **Examenidoom** en **Zeker Slagen!**

Alles voor je schoolexamens en je centrale examens
in je boeken, maar ook online.

Quickscan

**Antwoorden
bij de
oriëntatietoets**

**Video's en andere
leerbronnen**

Oefenexamens

**Overzicht van al
je examenvakken**

**En nog veel
meer op Mijn
Examenbundel!**

Ga naar mijn.examenbundel.nl en log in op
Mijn Examenbundel. Met deze code krijg je toegang
tot heel veel (digitale) extra's die bij je bundel horen:

#

!

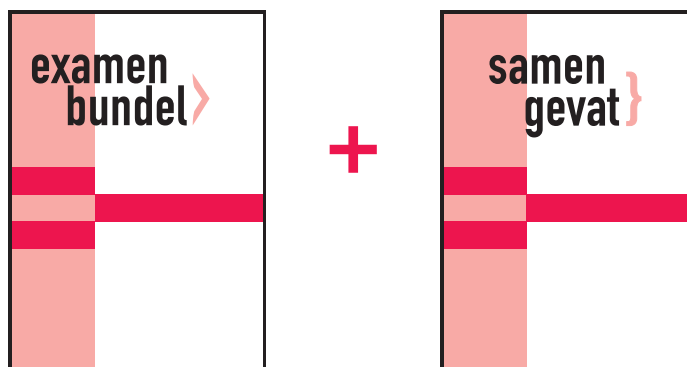
Deze code is uniek en door één persoon te gebruiken. Geldig tot 15 juli 2022.

#ikgazekerslagen

Voorwoord

Met deze **Examenbundel** bereid je je goed voor op het eindexamen. Je oefent met echte examenopgaven. In de uitwerkingen staan de antwoorden met een duidelijke uitleg. Zo weet je precies wat je goed en fout hebt gedaan.

Gebruik naast deze **Examenbundel** ook het boek **Samengevat** om te leren voor je examen. Hierin vind je een handige samenvatting van alle examenstof.

Oefenen met echte examens en duidelijke uitwerkingen

Overzichtelijke samenvatting van de examenstof

Wil je weten op welke datum het centraal examen is?

Ga naar examenbundel.nl/examenrooster voor het actuele examenrooster. Of scan de QR-code:

Namens team **Examenbundel** heel veel succes!

Heb je een vraag of opmerking over deze **Examenbundel**? Ga dan naar examenbundel.nl/contact.

Opmerking

De overheid stelt de regels op voor het examen. Bijvoorbeeld wat de examenonderwerpen zijn, welke hulpmiddelen je mag gebruiken en wanneer het examen is. De auteurs en uitgever hebben deze **Examenbundel** met grote zorg samengesteld. Soms veranderen de regels van de overheid echter of worden er nieuwe afspraken gemaakt over wat die regels betekenen. Raadpleeg daarom altijd je docent of onze website www.examenbundel.nl voor actuele informatie die voor jouw examen van belang is.

In verband met recente veranderingen in wat op het examen kan worden gevraagd, hebben we een aantal examenvragen aangepast (2016-I vraag 8, 2016-II vraag 5/6/7, 2017-I vraag 13, 20 en 21, 2017-II vraag 18, 2018-II vraag 6, 2019-I vraag 35 en 2019-II vraag 4).

3	Voorwoord	
7	Stappenplan	
19	Oriëntatietoets	
31	Deel 1	73 Deel 2
	Theorie met oefenopgaven	Examens met uitwerkingen
33	1 Het centraal examen	75 Tips bij het maken van het examen Nederlands
34	2 Taalgebruik en aantal woorden	2016-I
36	3 Signaalwoorden en signaalzinnen	77 Tekst 1: <i>De prijs van werk</i>
37	4 Tekstsoort, schrijfdoel, intentie van de schrijver	84 Tekst 2: <i>Te groot voor kennis</i>
39	5 Citeren en met eigen woorden	87 Tekst 3: <i>Sylvie en Rafaël tonen de morele crisis aan</i>
41	6 Hoofdgedachte en hoofdvraag	89 Tekst 4: <i>Mens, leer te sterven!</i>
43	7 Samenvatten	91 Tekst 5: <i>Oorlog en criminaliteit</i>
45	8 Functie van tekstgedeelte	94 Uitwerkingen
49	9 Standpunt en argumenten	2016-II
51	10 Argumentatie en argumentatieschema's	103 Tekst 1: <i>Het nieuws als show</i>
53	11 Drogredenen	110 Tekst 2: <i>Het balboekje van de verslaggever</i>
55	12 Aanvaardbaarheid van argumentatie	114 Tekst 3: <i>Knoppenkunde is geen computeronderwijs</i>
58	13 Belangrijke begrippen	117 Tekst 4: <i>Buit de stagiaire niet uit maar betaal haar</i>
62	Oefenopgave A	120 Uitwerkingen
66	Oefenopgave B	2017-I
70	Uitwerkingen	130 Tekst 1: <i>Mannen? Nee vrouwen zijn bevoorrecht</i>
		133 Tekst 2: <i>Vrouwen bevoorrecht? Nee, ze zijn juist bezig met een inhaalslag</i>
		139 Tekst 3: <i>Gezag ontstaat niet door strenger te straffen</i>
		142 Tekst 4: <i>De keerzijde van de 'harde aanpak'</i>
		146 Uitwerkingen

2017-II

- 158 Tekst 1: *Eco-extremisten*
167 Tekst 2: *Het beeldscherm: mijn grote liefde en mijn tiran*
169 Tekst 3: *Megalomane types*
173 Uitwerkingen

2018-I

- 184 Tekst 1: *Meer filosofie!*
187 Tekst 2: *Minder economie, meer filosofie*
190 Tekst 3: *Filosoof, ga naar Delft!*
194 Tekst 4: *Wat is slim?*
198 Uitwerkingen

2018-II

- 209 Tekst 1: *Leren is niet 'dat zoeken we op'*
214 Tekst 2: *Beetje contrarevolutie kan geen kwaad*
218 Tekst 3: *Meertalig opvoeden, nog steeds een goed idee?*
221 Tekst 4: *Nee dames, dít onderzoek vereist talent!*
223 Uitwerkingen

2019-I

- 233 Tekst 1: *Het opdringerige heden*
241 Tekst 2: *De Kunst en de Regels*
244 Tekst 3: *Wat is daar nou erg aan?*
247 Uitwerkingen

2019-II

- 258 Tekst 1: *De evolutie leert ons geen moraal*
265 Tekst 2: *Nee, meneer de politicus, mijn statistieken zijn niet links*
268 Tekst 3: *Kunnen we normaler doen over eten?*
270 Tekst 4: *Darwin zou het nu ook samen doen*
273 Uitwerkingen

283 Deel 3 Examen zonder uitwerkingen

285 2021-I

Bijlagen

Register
Cijferbepaling deel 2

Gericht oefenen voor je examen
door uit te gaan van je leerdoelen.
Dit stappenplan helpt je op weg.

Stappenplan

Werken aan je leerdoelen

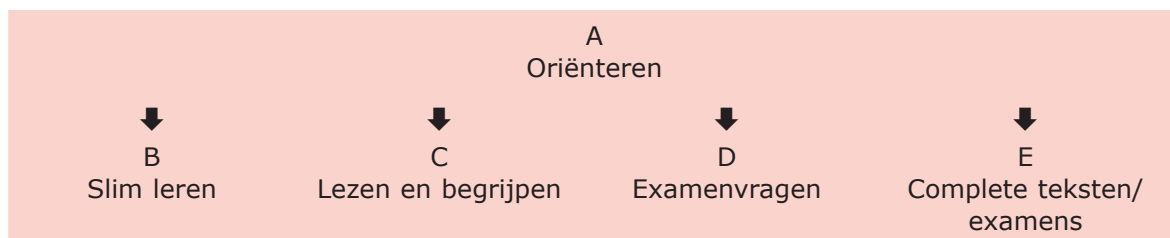
Natuurlijk kun je de **Examenbundel** van voor naar achter doorwerken of er kriskras wat uithalen om mee te oefenen. Je kunt ook gericht oefenen door uit te gaan van je *leerdoelen*. Leerdoelen beschrijven wat je moet kennen, begrijpen en doen om je examen te halen. Ze kunnen te maken hebben met je voorbereiding en aanpak én gaan over je vaardigheid teksten te lezen en vragen te beantwoorden. Bij de leerdoelen in dit stappenplan vind je handige tips en suggesties om verder te werken aan specifieke onderdelen of teksten.

Zo kun je het examen met vertrouwen tegemoetzien. Ook aan de voorbereiding op het schoolexamen is gedacht. Leesvaardigheid komt je niet alleen van pas bij leestoetsen, ook bij het raadplegen van bronnen voor schrijf- of spreekopdrachten maak je er gebruik van. Meer over het centraal examen én het schoolexamen vind je in het boek **Samengevat Nederlands** voor havo/vwo.

Hoe kun je met je leerdoelen aan de slag?

Je kiest welke leerdoelen voor jou van belang zijn en je verder helpen. Kruis de tips (!) aan die je kunt gebruiken en de stappen die je gaat zetten.

Je kunt je eerst oriënteren op de examenstof (A). Vervolgens kun je afwisselen tussen de onderdelen B, C, D en E. Kies de leerdoelen waar jij nog aan moet werken. Het schema hieronder laat deze werkwijze zien.

A Oriënteren

Leerdoel 1: Nagaan wat je al kunt

Ga na in hoeverre je de examenstof beheerst. Je maakt enkele vragen die veel in examens voorkomen. Zet de volgende stappen:

- Maak de *oriëntatietoets* en kijk deze na op mijn.examenbundel.nl.
- Vul je scores in op de site en bekijk het advies.
- Kies een paragraaf van de theorie uit, bestudeer deze, maak de oefenopgaven en kijk ze na met de uitwerkingen.

Leerdoel 2: Weten wat en hoe op het centraal examen wordt getoetst

- Bestudeer de paragrafen 1 en 2 van de theorie.
- Blader door de **Examenbundel** zodat je weet hoe deze is opgebouwd.

B Slim leren**Leerdoel 3: Slim leren en oefenen**

Probeer zo slim mogelijk te leren en te oefenen. Dat verhoogt je leerrendement.

- ! Zorg dat je fit bent als je begint. (Begin liever niet na een pittige training of een zware maaltijd.)
- ! Maak een goede start: rustige werkplek, rechtop zitten, voldoende (dag)licht, mobieltje uit.
- ! Bedenk wat je wilt gaan doen. Bekijk zo nodig het schema in de inleiding.
- ! Bedenk hoe je het aan gaat pakken.
- ! Maak daarna een planning. In deel E van dit stappenplan vind je tips voor het plannen van een compleet examen.
- ! Leer efficiënt. Dat is ongeveer 30 minuten actief leren, daarna 10 minuten pauze (= bewegen).
- ! Stel een doel: over een half uur wil ik weten/kunnen ..... Ga er dan ook voor!
- ! Denk na! Bedenk bij elke tekst wat je al weet van het onderwerp. Je begrijpt de tekst beter als je geregeld krantenartikelen leest en als je op de hoogte bent van de actualiteit.
- ! Wil je nog meer zekerheid over je kans van slagen? Ga dan naar examenbundel.nl voor tips over leren en plannen voor de examens.

C Lezen en begrijpen**Leerdoel 4: Bepalen wat het onderwerp van de tekst is – Oriënterend lezen**

- ! Het onderwerp van de tekst vind je snel door de titel en de inleiding van de tekst te lezen.
- ! De inleiding van een examentekst bestaat vaak uit meerdere alinea's; lees dan even door tot je bij het middenstuk komt.
- ! Begin steeds met de leesstrategie van oriënterend lezen om het onderwerp te bepalen.
- Oefen deze leesstrategie. Bepaal bijvoorbeeld het onderwerp van enkele teksten van een examen.
- Meer over de leesstrategieën vind je in paragraaf 1.3 van **Samengevat**.

Leerdoel 5: Signaalwoorden herkennen en gebruiken – Markeren in de tekst

- ! Signaalwoorden zeggen veel over de opbouw van de tekst. Je hebt er veel aan bij het lezen van de tekst én bij het formuleren van je antwoorden.
- ! Markeer bij het lezen van een tekst: omcirkel de signaalwoorden en onderstreep de kernzinnen.
- Bestudeer de theorie van paragraaf 3, maak de oefenopgaven en kijk deze na.
- Oefen met het markeren van signaalwoorden en kernzinnen in een examentekst.
- Meer over signaalwoorden vind je in paragraaf 3.5 van **Samengevat**.

Leerdoel 6: Woordenboek gebruiken

- ! Neem op het examen je woordenboek mee.
- ! Woorden opzoeken kost veel tijd. Meestal kun je de betekenis van een woord wel uit de context afleiden.
- ! Zoek alleen een woord op als het nodig is om de vraag te beantwoorden.

Leerdoel 7: Vragen analyseren en begrijpen

- ! Een examenvraag is soms lang en ingewikkeld geformuleerd. Dan helpt het de vraag een paar keer rustig door te lezen en de kernwoorden te markeren.
- ! Begin pas met je antwoord als je zeker weet wat er wordt gevraagd.
- ! Neem bij open vragen een deel van de vraag over voordat je tot het antwoord komt; met zo'n *antwoordstarter* zet je jezelf op het goede spoor.
- Markeer enkele woorden uit de open vraag die jij in je antwoord zou kunnen overnemen. Bijvoorbeeld: Welke **werkwijzen** gebruikt de **biologische veehouderij**, volgens de tekst, om de **hoeveelheid antibiotica** te **beperken**?
- Zoek een open vraag op bij een tekst en noteer je antwoordstarter.

Leerdoel 8: Uitwerkingen gebruiken

- ! Direct na de teksten van een examen staan de uitwerkingen, gemaakt op basis van het correctievoorschrift. Hierin staan de antwoorden én een heldere toelichting met verwijzingen naar de tekst en tips.
- ! Lees de toelichting rustig door als je antwoord niet (helemaal) klopt. Je leert er veel van en op het examen komen dezelfde vraagtypes steeds terug.
- ! Alles wat tussen haakjes '(...)' staat hoeft niet in je antwoord te staan, maar het mag wel.
- ! Als er een schuine streep '/' staat, dan moet je het ene óf het andere woord in jouw antwoord verwerken om het punt te krijgen.

D Examenvragen**Leerdoel 9: Deelonderwerpen van de tekst bepalen**

- ! In elk examen staat wel een *kopjesvraag* waarbij je bepaalt waar in de tekst een nieuw deelonderwerp begint. De kopjesvraag is altijd een van de eerste vragen.
- Bestudeer de theorie over dit vraagtype in paragraaf 6.
- Oefen met kopjesvragen; lees bijvoorbeeld tekst 1 van *2019-I* rustig door, maak de kopjesvragen en controleer je antwoorden met behulp van de uitwerkingen.

Leerdoel 10: Citeren en zelf formuleren

- ! Citeer nooit meer of minder dan wordt gevraagd: een woord, een zinsgedeelte of een complete zin.
- ! Als je iets moet uitleggen of in eigen woorden zeggen, schrijf je geen stukjes uit de tekst over. Wél mag je belangrijke woorden uit de tekst overnemen.
- ! Open vragen waarbij je het antwoord zelf formuleert, leveren meestal meer punten op dan meerkeuzevragen.
- Oefen eens met citeervragen en met open vragen; in elk examen vind je er meerdere voorbeelden van.
- Als je je antwoord hebt gegeven, controleer dan of het wel het antwoord op de vraag is. Soms vergeet je tijdens het zoeken naar een antwoord wat er precies wordt gevraagd.
- Bespreek je antwoord met een medeleerling of je docent, als je niet zeker weet of je antwoord goed is.

Leerdoel 11: Meerkeuzevragen beantwoorden

- ! Elk examen bevat een aantal meerkeuzevragen; deze vragen gaan over een tekstgedeelte (een of enkele alinea's) of over de hele tekst.
- ! Als de meerkeuzevraag de hele tekst betreft, lees je vooral de titel, de inleiding en het slot.
- Deze vraagvorm kun je goed oefenen door van een examen(tekst) alleen de meerkeuzevragen te maken en de uitwerkingen te bestuderen.
- ! Maak er een gewoonte van de vraag nog een keer door te lezen, voordat je tot een antwoord komt.
- ! Controleer je antwoord met de vraag ernaast; heb je de vraag goed begrepen?

Leerdoel 12: Hoofdgedachte of hoofdvraag van de tekst bepalen en formuleren

- ! Dit is een vraagtype dat in elk examen voorkomt, als meerkeuzevraag of open vraag.
- ! De hoofdvraag staat vaak aan het eind van de inleiding of in het begin van het middenstuk.
- ! Bij het bepalen van de hoofdgedachte kijk je naar de titel, de inleiding en vooral het slot van de tekst.
- ! Lees de vraag nog eens door, voordat je het antwoord geeft.
- Bestudeer de theorie van paragraaf 6, maak de oefenopgaven en kijk deze na.
- Oefen met dit vraagtype; in het register vind je per examen de vraagnummers.

Leerdoel 13: Schrijfdoel en tekstsoort uit de tekst afleiden

- ! Let op de titel; deze kan puur informerend zijn, maar ook de mening van de schrijver bevatten.
- ! Om schrijfdoel en tekstsoort te bepalen let je daarnaast op de inleiding en het slot; je hoeft dus niet de hele tekst opnieuw te gaan lezen!
- Bestudeer de theorie van paragraaf 4, maak de oefenopgaven en kijk deze na.
- Oefen met dit vraagtype; raadpleeg het register.

Leerdoel 14: Intentie van de schrijver uit een tekst(deel) afleiden

- ! Dit is een vraag naar de houding, gevoelens of bedoeling van de schrijver.
- ! Let op de woordkeus en de schrijfstijl; daaruit kan blijken dat schrijver boos is of juist erg tevreden, of bijvoorbeeld de spot drijft met een kwestie. Let op beeldspraak waarmee iets belachelijk wordt gemaakt en op subjectieve woorden als *verbijsterend*, *schaamteloos*.
- ! Als de vraag de hele tekst betreft, let je vooral op titel, inleiding en slot.
- Bestudeer de theorie van paragraaf 4.
- Voorbeelden van subjectieve taal (beeldspraak en stijlfiguren) vind je in paragraaf 2.3 van **Samengevat**.
- Oefen met dit vraagtype; raadpleeg het register.

Leerdoel 15: Samenvatten

- ! Vaak staat in de vraag welke informatie-elementen je in je antwoord moet opnemen. Lees de vraag dus goed.
- ! Markeer in het gevraagde tekstgedeelte kernwoorden en signaalwoorden; die kun je gebruiken in je antwoord. Beperk je tot de hoofdzaken!
- Schrijf je samenvatting uit in hele en goed geformuleerde zinnen; de spelling telt mee in de beoordeling.
- Oefen met dit vraagtype; raadpleeg het register.

Leerdoel 16: Functie van tekstgedeelte bepalen

- ! Elk tekstdeel heeft binnen de tekst een functie of rol: de schrijver heeft er een bedoeling mee.
- ! Je vindt de functie door goed te letten op signaalwoorden en kernwoorden in het tekstdeel. Markeer deze.
- Bestudeer de theorie in paragraaf 8, maak de opgaven en kijk die na.
- ! Laat je niet van de wijs brengen door het grote aantal functiewoorden: van de meeste woorden weet je wel wat ze betekenen én je mag altijd kiezen uit een gegeven reeks.
- Je kunt lastige functiewoorden markeren; in de omschrijving vind je vaak synonieme woorden (*karakterisering – kenmerken*), markeer die ook.
- Oefen met dit vraagtype; raadpleeg het register.

Leerdoel 17: Standpunt, argumenten, argumentatie onderscheiden

- ! Als je bij argumentatievragen goed onderscheid kunt maken tussen het standpunt en de argumenten die dit ondersteunen ben je al een heel eind op weg. Signaalwoorden kunnen je daarbij helpen.
- Bestudeer de theorie in de paragrafen 9 en 10, maak de opgaven en kijk die na. Markeer lastige termen.
- ! Soms moet je de argumentatie *samenvatten* in eigen woorden of in een schema. Zie dan ook leerdoel 15.

examenbundel >

vwo Nederlands
vwo Engels
vwo Duits
vwo Frans
vwo Economie
vwo Bedrijfseconomie
vwo Maatschappijwetenschappen
vwo Geschiedenis
vwo Aardrijkskunde
vwo Wiskunde A
vwo Wiskunde B
vwo Wiskunde C
vwo Scheikunde
vwo Biologie
vwo Natuurkunde

samengevat }

vwo Economie
vwo Bedrijfseconomie
vwo Maatschappijwetenschappen
vwo Geschiedenis
vwo Aardrijkskunde
vwo Wiskunde A
vwo Wiskunde B
vwo Wiskunde C
vwo Scheikunde
vwo Biologie
vwo Natuurkunde
havo/vwo Nederlands 3F/4F
havo/vwo Rekenen 3F

Tips, tricks en informatie die jou helpen bij het slagen voor je eindexamen vind je op examenbundel.nl! Nog meer kans op slagen? Volg ons ook op social media. #geenexamenstress

examenidoom + examenbundel + samengevat + zeker slagen! = #geenexamenstress

examenidoom

vwo Engels
vwo Duits
vwo Frans

zeker slagen !

voor vmbo, havo én vwo

9 789006 491524